

Zbylé referáty se týkaly lidové produkce, včetně tržní ceny těchto artefaktů a mimoevropských produkčních oblastí (Karl C. Berger, *Hinterglasbilder aus der Sammlung des Tiroler Volkskunstmuseums*; Josephine Nußhart, *Glanzlichter der Raimundsreuter Hinterglasmalerei aus der Sammlung Gottschaller*; Alexandra Ulrich, *Hinterglasbilder im Auktionshandel*; Julia Quandt, *Bolihua – Historische Hinterglasmalerei aus China*).

Podobně jako předešlé ročníky Tagung zur Hinterglaskunst byla též bernriedská konference zaměřena především na umělecko-historické a restaurátorské otázky. Příspěvky etnologického charakteru však zřetelně poukázaly na nezbytnost interdisciplinárního přístupu ve výzkumu fenoménu malířství na skle i na obohacení o další roviny, která zůstává stranou zájmu uměleckých historiků.

Luboš Kafka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Výstavy díla malíře Vincenze Jankeho:

Vincenz Janke – Podmalby na skle,

Severočeské muzeum v Liberci,

23. 6. – 10. 9. 2017

Vincenz Janke – Umění podmalby

na skle, Západočeské muzeum v Plzni,

27. 10. 2017 – 7. 1. 2018

Ve 14.–15. století došlo v Evropě ke zno-
vuobjevení techniky podmalby (malby
za studena na spodní straně skla), která
byla známa již v antickém světě. Tvorbou
obrazů malovaných na sklo se od této doby
zabývala celá škála autorů: prvotřídní
malíři a výrazné umělecké osobnosti své
doby, řemeslně vyškolení tvůrci a po zlidov-
nění techniky ve druhé polovině 18. století
též lidoví výrobci.

Podmalby na skle určené pro vyšší spo-
lečenské vrstvy se po malířské stránce
v podstatě neliší od maleb nanášených
na jiné, běžnější podklady, například
od olejomalb na plátně či dřevě. Pří-
značné je uplatnění široké barevné škály
bohaté na jemné objemotvorné valéry,

plasticita a iluzívnost malířské složky.
Tento okruh tvorby představuje genetické
východisko lidového malířství na skle,
které dosáhlo v průběhu 19. století stádia
hromadné sériové reprodukce.

Technicky a umělecky náročnější
řemeslná podmalba naproti tomu probí-
hala na omezenější kvantitativní úrovni.
Nejvýznamnějším středoevropským cen-
trem řemeslné cechovní malby na skle
byl v 18. a první polovině 19. století
bavorský Augsburg. Tvorba provinčních
malířů působících na dalších místech,
včetně území habsburské monarchie,
stála v porovnání s tímto proslulým stře-
diskem spíše v pozadí. Rovněž odborný
badatelský zájem se k těmto tvůrcům

začal obracet až v průběhu posledních desetiletí.

Jako typický příklad může sloužit severočeský malíř Vincenz Janke (1769–1838). Jeho tvorba upadla na dlouhou dobu do praktického zapomenutí a za jejím znovuoživením stál před necelými patnácti lety německý badatel prof. Wolfgang Steiner.

V první třetině 19. století působil V. Janke jako vůdčí osobnost rodinné malířské dílny v Boru (dnešní Nový Bor). Základy provozu položil Vincenzův otec Johann Georg Janke, jenž ve výrobě podmaleb vyučil své dva syny (spolu s Vincenzem také o pět let mladšího Josepha). Pod Vincenzovým vedením se v dílně vyhranil osobitý a nezaměnitelný styl ovlivněný malířským projevem rokoka, empíru a biedermeieru. Pro podmalby je typická celá škála znaků a detailů (mj. pastelový kolorit, obloha s pásy jemných řasnatých beránků, komplikovaná gesta rukou se štíhlými prsty).

Dílna rodiny Janke byla velmi produktivní. Do současnosti bylo objeveno okolo 180 podmaleb, které jí lze připsat. Konkrétní podíl Vincenze, jeho bratra a otce, popřípadě dalších členů rodiny prozatím nelze stanovit. O výsadním postavení Vincenze však svědčí vysoký počet signovaných děl (14 podmaleb v domácích a zahraničních sbírkách).

V dílně se vyrábělo několik typů obrazů. K nejnákladnější sortě se řadí velkoformátové podmalby se zrcadlovým pozadím (tzv. klášterní zrcadla – Nonnenspiegel) a podmalby adjustované v zrcadlových či tzv. benátských rámech. Nejlevnější typ výrobků představují naopak nekomplikovaná znázornění postav či polopostav jednotlivých světců. Široký byl též tematický rejstřík dílny, který kromě christologického, mariologického

a hagiografického okruhu obsáhl starozákonní témata, alegorické a profánní výjevy.

Místa konání obou výstav souvisela s životem a působením malíře. Novoborsko, kde malíř strávil většinu svého života, náleží pod spádovou oblast Severočeského muzea v Liberci, které navíc vlastní nejpočetnější kolekci jeho děl. Zhruba sedmdesát podmaleb vystavených ve velkém výstavním sále muzea bylo získáno ze 16 veřejných a soukromých sbírek na území České republiky a Bavorska.

Uspořádání druhé výstavy v prostorech Národopisného muzea Plzeňska pak reflektovalo malířovo dočasné působení poblíž Železné Rudy na počátku prvního desetiletí 19. století.

Rozsahem skromnější výstava představila přibližně třicet podmaleb, jejichž výběr kladl důraz na artefakty z fondů Západočeského muzea v Plzni.

Hlavní kurátorka obou výstav, Mgr. Bohunka Krámská, shromáždila ve spolupráci s dalšími odborníky reprezentativní vzorek prací. Exponáty tak ve svém celku mj. názorně ilustrovaly výtvarnou úroveň děl malíře a jeho dílenského provozu, jež oscillovala mezi rutinními obrazy a díly výrazně převyšujícími běžnou řemeslnou tvorbu.

Mezinárodní vlně současného zájmu o Vincenze Jankeho odpovídá plánovaná varianta českých výstav, která se v letošním roce představí v Kunstsammlungen und Museen Augsburg. K těmto třem výstavním počinům se váže kolektivní monografie L. Kafky, B. Krámské, W. Steinera a Ch. Trepesche, *Vincenz Janke (1769–1838). Podmalby na skle*, kterou vydalo Severočeské muzeum v Liberci.

Luboš Kafka (EÚ AV ČR, v. v. i.)